

บทที่ 6

โทษปรับ

มาตรา 28 "ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล"

โทษปรับเป็นโทษลำดับที่ 4 ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18 เป็นโทษที่บังคับเอากับทรัพย์สิน มีผลทำให้ผู้ต้องโทษต้องนำเงินค่าปรับมาชำระต่อศาลตามจำนวนที่ศาลได้พิพากษาโทษปรับนี้อาจเป็นโทษประธานในกรณีที่ความผิดนั้นกฎหมายกำหนดโทษปรับเพียงอย่างเดียว เช่น ความผิดลหุโทษบางมาตรา แต่ส่วนใหญ่แล้วโทษปรับมักเป็นโทษผนวก ซึ่งเป็นโทษที่ศาลลงควบคุมไปกับโทษจำคุก เช่น ในบรรดาความผิดฐานต่าง ๆ ซึ่งกฎหมายระวางโทษจำคุกและปรับ เมื่อศาลจะลงโทษ ศาลอาจลงโทษจำคุกเพียงอย่างเดียว หรือจำคุกด้วยและปรับด้วยก็ได้ ตามมาตรา 20 โทษปรับกรณีนี้เป็นโทษผนวก แต่มีกฎหมายบางฉบับบัญญัติไว้เป็นพิเศษ ในกรณีผู้กระทำความผิดเคยรับโทษ เมื่อพ้นโทษไปแล้วภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดได้มากกระทำความผิดซ้ำอีก กฎหมายบังคับให้ศาลต้องลงโทษทั้งจำคุก และปรับทั้งสองสถาน โทษปรับกรณีนี้เป็นโทษอุปกรณ

ตัวอย่าง พระราชบัญญัติผิด พ.ศ. 2499 มาตรา 68 บัญญัติเป็นพิเศษให้ลงโทษจำคุกและปรับ เมื่อพ้นโทษไปแล้วมากกระทำความผิดอีกภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ศาลจึงต้องลงโทษจำคุกและปรับด้วย จะลงโทษจำคุกอย่างเดียว (โดยใช้มาตรา 20) ไม่ได้ (คู่มือฎีกาที่ 1974/2494)

ตัวอย่าง 2 พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2485 มาตรา 3 บัญญัติไว้เป็นพิเศษว่า เมื่อพ้นโทษไปแล้วกลับมากกระทำความผิดอีก ภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้

จำคุกและปรับ จะลงโทษจำคุกอย่างเดียวไม่ได้ แต่ถ้าโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ศาลจะยกโทษจำคุกตามมาตรา 55 ก็ได้ (ฎีกาที่ 635/2491)

ตัวอย่าง 3 กรณีกฎหมายพิเศษ เช่น พระราชบัญญัติฝิ่น หรือพระราชบัญญัติการพนัน ถ้าหากเป็นการกระทำผิดครั้งแรก ไม่ใช่เรื่องกระทำผิดซ้ำอีก แม้กฎหมายระวางโทษจำคุก และปรับ ศาลก็ลงโทษจำคุกเพียงอย่างเดียวได้ตามหลักในมาตรา 20 (ฎีกาที่ 846/2476, ฎีกาที่ 41/2496, ฎีกาที่ 621/2499 และฎีกาที่ 1351/2500)

การกำหนดจำนวนเงินค่าปรับ ศาลมีอำนาจกำหนดจำนวนเงินค่าปรับได้ ดังนี้

1. กำหนดเป็นจำนวนเงินตายตัว ภายในขอบเขตของระวางโทษหรืออัตราโทษ ซึ่งกฎหมายบัญญัติสำหรับความผิดฐานนั้น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้จำคุกและปรับ หรือโทษที่ให้จำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับหรือเฉพาะกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ปรับสถานเดียว ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ปรับสถานเดียว ในกรณีที่ศาลให้ลงโทษจำคุกและปรับ ผู้ต้องโทษ จะต้องถูกนำตัวไปรับโทษจำคุกส่วนหนึ่ง และต้องชำระค่าปรับอีกส่วนหนึ่ง ถ้าไม่ชำระค่าปรับก็ต้องถูกบังคับตามมาตรา 30

2. กำหนดจำนวนเงินค่าปรับตามราคาของวัตถุแห่งการกระทำผิด เช่น พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 27 กำหนดให้ปรับ 4 เท่าของราคาของซึ่งรวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว นอกจากนี้ก็มีพระราชบัญญัติฝิ่น พ.ศ. 2472 พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์ และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2502 ซึ่งให้ปรับตามราคาของวัตถุที่กระทำเป็นความผิดนั้น

3. กำหนดจำนวนเงินค่าปรับตามน้ำหนักของวัตถุแห่งการกระทำผิด เช่น พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2511 (ฉบับที่ 2) มาตรา 4 ให้ปรับปรับละ 1 บาท (ฎีกาที่ 396/2516)

4. กำหนดจำนวนเงินค่าปรับเป็นรายปี หรือรายวัน เช่น พระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ.2493 ให้ปรับเป็นรายปีที่ไม่จดทะเบียน ส่วนพระราชบัญญัติที่ให้ปรับเป็นรายวัน เช่น พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ.2499 มาตรา 49,50 พระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่ พ.ศ.2461 พระราชบัญญัติการจดทะเบียนการพาณิชย์ พ.ศ.2479 มาตรา 19 เป็นต้น

การกำหนดโทษปรับ กฎหมายไม่ได้จำกัด จำนวนโทษปรับชั้นสูงสุดไว้ ต่างกับโทษจำคุก ซึ่งห้ามจำคุกเกินกว่า 50 ปี ดังนั้น ในคดีที่จำเลยกระทำความผิดหลายกระทงและศาลลงโทษเรียงกระทงความผิด เมื่อรวมแล้วจะเป็นจำนวนค่าปรับสูงเท่าใดก็ได้ เพราะมาตรา 91 มิได้จำกัดจำนวนค่าปรับสูงสุดไว้

วิธีบังคับค่าปรับ

มาตรา 29 "ผู้ใดต้องโทษปรับ และไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลาง ก่อนก็ได้"

ความในวรรคสองของมาตรา 24 มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ"

บทบังคับในการชำระค่าปรับ มีดังนี้

1. ตามปกติผู้ต้องโทษปรับมีเวลานำเงินมาชำระค่าปรับภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลพิพากษาโดยไม่จำเป็นต้องเป็นคำพิพากษาถึงที่สุดในช่วงที่ยังไม่ครบกำหนด 30 วัน

แม้จะยังไม่ได้ชำระค่าปรับก็ยังไม่ถือว่าผิดนัดชำระค่าปรับ

2. เมื่อครบกำหนด 30 วันดังกล่าวแล้ว ถ้าหากยังไม่ชำระผู้นั้นจะถูกบังคับให้ชำระ 2 วิธี คือ วิธีแรกยึดทรัพย์สินของผู้นั้นมาขายทอดตลาดเอาเงินที่ได้มาชดใช้เป็นค่าปรับให้ครบจำนวน หรือวิธีที่ 2 กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับวิธีการบังคับ 2 วิธีนี้ ศาลเลือกใช้ได้ตามสมควรแก่รูปคดี แต่โดยหลักแล้ว โทษปรับเป็นโทษที่บังคับทางทรัพย์สิน ฉะนั้น ถ้าปรากฏว่ามีทางที่จะบังคับให้ได้เงินมาชำระค่าปรับแล้ว ศาลก็ควรดำเนินการตามนั้น (ฎีกาที่ 429/2476) ในทางปฏิบัติศาลมักจะใช้วิธีกักขังแทนค่าปรับเพราะสะดวกกว่า อย่างไรก็ตาม แม้จะล่วงเลยกำหนด 30 วันแล้ว ถ้าศาลเห็นมีเหตุสมควรจะให้ผู้ต้องโทษผิดเวลาชำระค่าปรับต่อไป ศาลก็มีอำนาจอนุญาตได้ โดยยังไม่มีการยึดทรัพย์ หรือกักขังในทันทีที่ครบกำหนด 30 วัน ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 23 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งให้นำมาใช้กับการบังคับโทษปรับ

3. ในกรณีที่ยังไม่ครบกำหนด 30 วัน ดังกล่าวในข้อ 1 ถ้าศาลเห็นเหตุที่ควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลมีอำนาจสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

3.1 เรียกประกัน ซึ่งอาจเป็นการให้นำเงินหรือหลักทรัพย์มาวางประกัน หรือให้มีบุคคลมาทำสัญญาค้ำประกัน หรือสั่งทั้ง 2 อย่างก็ได้

3.2 กักขังไปพลางก่อน เป็นการกักขังแทนค่าปรับไปพลางก่อนในระหว่างที่กฎหมายให้เวลาผู้ต้องโทษนำเงินมาชำระค่าปรับตามคำพิพากษา

ในทางปฏิบัติ เมื่อศาลพิพากษาให้ปรับก็มักจะมีการชำระค่าปรับในวันนั้น ถ้าไม่ชำระศาลก็มักสั่งกักขังแทนค่าปรับไปพลางก่อนเลย เว้นแต่จำเลยจะขอวางประกันและศาลอนุญาต

4. การบังคับค่าปรับต้องกระทำภายใน 5 ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือการกักขังแทนค่าปรับก็เช่นเดียวกัน เว้นแต่จะเป็นการกักขังต่อจากโทษจำคุก

การกักขังแทนค่าปรับ

มาตรา 30⁽⁷⁾ "ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราเจ็ดสิบ บาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียว หรือหลายกระทงห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่สี่หมื่นขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปี แต่ไม่เกินสองปีก็ได้

ในการคำนวณระยะเวลาเวลานั้น ให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราเจ็ดสิบบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้ต้องหาต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุก ตามมาตรา 22 ก็ให้หักออกเสียก่อน เหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ

เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้ว ให้ปล่อยตัวไปทันที"

หลักเกณฑ์การคิดคำนวณระยะเวลาการกักขังแทนค่าปรับ มีดังนี้

1. การกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตรา 70 บาทต่อ 1 วัน เช่น ศาลปรับ จำเลย 700 บาท จำเลยไม่ชำระค่าปรับจะต้องถูกกักขังแทน 10 วัน กำหนดอัตรา 70 บาท

7 แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2530

ข้อ 1 ทั้งนี้ เป็นการกำหนดแน่นอนตายตัว ศาลไม่มีอำนาจใช้ดุลพินิจให้คิดในอัตราอื่น ถ้ามี
เศษค่าปรับไม่ถึง 70 บาท ต้องทิ้งไป เพราะไม่มีการกักขังเป็นชั่วโมง เช่น ศาลปรับ 500
บาท จำเลยจะถูกกักขังแทนค่าปรับ 7 วัน เศษที่เหลืออีก 10 บาท ไม่นำมาคิด

2. การกักขังแทนค่าปรับไม่ให้กักขังเกิน 1 ปี ทั้งนี้ ไม่ว่าจะกระทำผิดกระทง
เดียว หรือหลายกระทง เว้นแต่ ถ้าศาลพิพากษาให้ปรับ ตั้งแต่สี่หมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้
กักขังแทนค่าปรับเกินกว่า 1 ปีได้ แต่ต้องไม่เกิน 2 ปี โดยให้อยู่ในดุลพินิจของศาล ถ้าศาลไม่
สั่งไว้เป็นพิเศษ แม้จำนวนค่าปรับจะสูงเท่าใด ก็ต้องกักขังแทนค่าปรับได้เพียงไม่เกิน 1 ปี

ตัวอย่าง 1 ก.ถูกศาลพิพากษาปรับ 30,000 บาท ก.ไม่ชำระค่าปรับ เมื่อคิด
คำนวณวันกักขังแทนค่าปรับ ในอัตรา 70 บาทต่อ 1 วัน จะต้องถูกกักขัง 428 วัน แต่มาตรา
30 ห้ามกักขังเกิน 1 ปี ก.จึงถูกกักขังแทนค่าปรับ 1 ปีเต็ม

ตัวอย่าง 2 ก.ถูกศาลพิพากษาคดีเดียวกัน 3 กระทง ให้ปรับกระทงละ
10,000 บาท รวมค่าปรับ 3 กระทง เป็นเงิน 30,000 บาท ก.จะถูกกักขังแทนค่าปรับเพียง
1 ปีเต็ม เช่นกัน

ตัวอย่าง 3 ก.ถูกศาลพิพากษาปรับ 70,000 บาท ถ้าศาลไม่ได้กำหนดการ
กักขังแทนค่าปรับเป็นพิเศษ ในคำพิพากษา ก.ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับเพียง 1 ปี แต่ถ้าศาลจะ
สั่งให้กักขังแทนค่าปรับ เกินกว่า 1 ปี เช่น 1 ปี 6 เดือน หรือ 2 ปี ก็ได้ เพราะจำนวน
ค่าปรับตั้งแต่ 40,000 บาทขึ้นไป มาตรา 30 ให้อำนาจศาลกักขังแทนค่าปรับเกิน 1 ปี แต่
ไม่เกิน 2 ปี

มีข้อสังเกตว่า กรณีศาลสั่งกักขังแทนค่าปรับเกินกว่า 1 ปีนั้น จำนวนที่เกินกว่า
1 ปี ศาลไม่ต้องคิดคำนวณตามอัตรา 70 บาทต่อ 1 วัน โดยศาลจะกำหนดลงไปเลยว่าให้
กักขังแทนมีกำหนดเวลาเท่าใด ภายในระยะเวลาตั้งแต่ 1 ปี จนถึง 2 ปี แต่ทั้งนี้เมื่อเอา

จำนวนวันกักขังมาคิดอัตราวันละ 70 บาท แล้วต้องไม่เกินจำนวนเงินค่าปรับตามคำพิพากษา เช่น ศาลปรับจำเลย 40,000 บาท ตามกฎหมาย ศาลมีอำนาจสั่งกักขังแทนค่าปรับเกิน 1 ปี ได้ แต่ไม่เกิน 2 ปีได้ แต่ตามความจริงแล้วกรณีศาลกักขังจำเลยแทนค่าปรับถึง 2 ปีไม่ได้ เพราะคิดอัตรา 70 บาทต่อ 1 วัน เงินค่าปรับ 40,000 บาท จะกักขังได้เพียง 571 วัน ไม่ถึง 2 ปี (2 ปีมี 730 หรือ 731 วัน)

3. ให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับเข้าด้วย และให้นับเป็น 1 วันเต็ม โดยไม่คำนึงถึงจำนวนชั่วโมง ไม่ว่าจะได้เริ่มต้นกักขังในเวลาใดของวันนั้น เช่น จำเลยต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ 10 วัน ถูกนำตัวไปกักขังในเวลา 18.00 นาฬิกาของวันที่ 1 มีนาคม วันครบกำหนดคือวันที่ 10 มีนาคม

4. การปล่อยตัวผู้ต้องโทษกักขังแทนค่าปรับมี 2 กรณี

4.1 ถูกกักขังจนครบกำหนด ให้ออกตัวในวันรุ่งขึ้น ถัดจากวันที่ครบกำหนด เช่น ตัวอย่างในข้อ 3 วันครบกำหนดคือวันที่ 10 มีนาคม วันปล่อยตัวคือวันที่ 11 มีนาคม

4.2 กรณีที่จำเลยนำเงินมาชำระครบแล้ว ให้ออกตัวไปทันที คำว่า "ชำระครบแล้ว" หมายความว่า ต้องหักวันที่ถูกคุมขังแทนค่าปรับมาแล้วออกเสียก่อน เพราะการกักขังแทนค่าปรับเป็นการชดเชยค่าปรับอยู่ในตัว เมื่อค่าปรับถูกชดเชยไปเท่าใดก็ต้องหักให้เท่านั้น

ตัวอย่าง 1 ก.ถูกศาลพิพากษาปรับ 700 บาท ไม่มีเงินชำระถูกกักขังแทน 10 วัน เริ่มรับโทษกักขังวันที่ 1 มีนาคม ต่อมาวันที่ 3 มีนาคม ตอนกลางวันญาติของ ก.นำเงินค่าปรับมาชำระให้ จะต้องชำระค่าปรับ 560 บาท จึงจะถือว่าชำระครบ ได้รับการปล่อยตัวทันที โดยคิดหักวันกักขังแทนค่าปรับให้ 2 วัน คือวันที่ 1 และ 2 มีนาคม ส่วนวันที่ 3 ซึ่งชำระค่าปรับ ไม่คิดหักให้เพราะยังไม่ครบ 1 วันเต็ม และไม่ใช้วันเริ่มต้นที่จะคิดให้ 1 วัน

โดยไม่คำนึงถึงชั่วโมง

ตัวอย่าง 2 ศาลพิพากษาปรับ ก. 400 บาท ก.ถูกกักขังแทนค่าปรับ 5 วัน เริ่มเอาตัวไปรับโทษในวันที่ 1 มีนาคม เวลา 13.00 นาฬิกา ต่อมาเวลา 15.00 นาฬิกา ของวันที่ 1 มีญาติมาชำระเงินค่าปรับให้ ต้องชำระอีกเพียง 330 บาท ก็ถือว่าชำระครบถ้วน เพราะต้องคิดหักให้ 1 วัน และ ก.จะถูกกักขังยังไม่ครบ 1 วันเต็ม แต่เป็นวันแรกของการ กักขัง ให้คิด 1 วันเต็ม ไม่คำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

5. ในกรณีผู้ต้องโทษปรับได้ถูกคุมขังมาแล้วก่อนศาลพิพากษา กฎหมายให้คิดหัก วันคุมขังออกจากจำนวนเงินค่าปรับ ดังนี้

5.1 กรณีผู้ต้องโทษปรับสถานเดียว คือศาลลงโทษปรับอย่างเดียวไม่ได้ ลงโทษจำคุกด้วย ก็ให้หักวันคุมขังออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยคิดอัตรา 70 บาท ต่อ 1 วัน โดยไม่คำนึงว่าจำเลยจะมีเงินชำระค่าปรับหรือไม่

ตัวอย่าง 1 ก.ถูกศาลลงโทษปรับ 1000 บาท และ ก.ถูกคุมขังก่อน ศาลพิพากษา 7 วัน ต้องคิดหักให้วันละ 70 บาท เป็นเงิน 490 บาท เหลือค่าปรับที่ ก.ต้อง ชำระ 510 บาท ถ้าไม่ชำระ จึงจะถูกกักขังแทนค่าปรับอีก 7 วัน

ตัวอย่าง 2 ถ้ากรณีตามตัวอย่าง 1 ก.ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษามา แล้ว 15 วัน ก.ไม่ต้องชำระค่าปรับเลย เพราะถูกหักวันคุมขังออกจากค่าปรับไปหมด

5.2 กรณีที่ผู้ต้องหาต้องโทษทั้งจำคุกและปรับวันคุมขังก่อนศาลพิพากษาต้องนำไปหักออกจากระยะเวลาจำคุกก่อน ถ้าเหลือจึงจะนำมาคิดหักออกจากเงินค่าปรับ เว้นแต่ศาล จะกล่าวไว้ในคำพิพากษาไม่ให้หักวันคุมขังออกจากระยะเวลาจำคุก ในกรณีนี้ต้องนำวันคุมขังนั้น มาหักจากจำนวนเงินค่าปรับ ตามคำพิพากษานั้น

ตัวอย่าง 1 ก. ถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก 3 เดือนและปรับ 1,000 บาท ก.ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา 30 วัน ก.จะได้รับโทษคือ จำคุก 2 เดือนและปรับ 1,000 บาท

ตัวอย่าง 2 ก.ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาในคดีนี้ 40 วัน ศาลลงโทษจำคุก 1 เดือน และปรับ 1000 บาท เมื่อเอาวันคุมขังไปหักจากโทษจำคุกเหลืออีก 10 วัน เอามาหักจากเงินค่าปรับอีก คิดเป็นเงิน 700 บาท ดังนั้น คดีนี้จำเลยไม่ต้องรับโทษจำคุกชำระค่าปรับที่เหลืออีกเพียง 300 บาท ก็พ้นโทษ

ตัวอย่าง 3 ข้อเท็จจริงตามตัวอย่าง แต่เปลี่ยนเป็นว่าศาลกล่าวไว้ในคำพิพากษาไม่ให้หักวันคุมขังออกจากโทษจำคุก ดังนี้ วันคุมขัง 40 วันนั้น เอามาคิดหักจากจำนวนเงินค่าปรับได้หมด (วันคุมขังที่เหลือทิ้งไป) จำเลยต้องรับโทษจำคุกเพียงอย่างเดียว มีกำหนด 1 เดือน โดยไม่ต้องชำระค่าปรับ

ปัญหาว่าถ้าศาลจะสั่งไม่ให้หักวันคุมขังออกจากจำนวนเงินค่าปรับได้หรือไม่ เห็นได้ว่ามาตรา 30 ไม่ได้ให้อำนาจศาลไว้เหมือนกับกรณีโทษจำคุกตามมาตรา 22 ดังนั้นถ้ามีวันคุมขังเหลืออยู่ในคดีนี้ ศาลต้องคิดหักออกจากจำนวนเงินค่าปรับให้

สถานที่กักขังแทนค่าปรับ มาตรา 29 วรรคท้าย บัญญัติมิให้เอามาตรา 24 วรรค 2 มาใช้บังคับกับการกักขังแทนค่าปรับ หมายความว่า ผู้ต้องโทษกักขังแทนค่าปรับ ต้องถูกนำตัวไปกักขังไว้ในศาลที่ซึ่งกฎหมายกำหนด ตามมาตรา 24 วรรคแรก ศาลจะสั่งให้กักขังผู้นั้นในที่อาศัยของผู้นั้นเอง หรือในที่อาศัยของผู้อื่นที่ยินยอมรับตัวไว้กักขัง หรือสถานที่อื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรไม่ได้ ในทางปฏิบัติ ถ้าเป็นกรุงเทพมหานคร ผู้ต้องโทษกักขังแทนค่าปรับจะถูกกักขังในสถานที่กักขังของกรมราชทัณฑ์ (อยู่จังหวัดปทุมธานี) ถ้าเป็นต่างจังหวัดเอาตัวไปกักขังไว้ที่สถานีตำรวจ

การรับจำเลยหลายคนในคดีเดียวกัน

มาตรา 31 "ในกรณีที่ศาลจะพิพากษาให้รับผู้กระทำความผิดหลายคน ในความผิดอันเดียวกัน ในกรณีเดียวกัน ให้ศาลลงโทษปรับเรียงตามรายตัวบุคคล"

ในคดีที่มีจำเลยหลายคนถูกฟ้องว่ากระทำความผิดในคดีเดียวกัน และศาลพิพากษาลงโทษปรับ ศาลจะพิพากษาให้จำเลยร่วมกันรับผิดชอบในเงินค่าปรับไม่ได้ จะต้องกำหนดลงใบว่าให้จำเลยแต่ละคนชำระค่าปรับคนละเท่าใด ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นจำนวนที่เท่ากัน จำเลยแต่ละคนก็รับผิดชอบชำระเงินค่าปรับเฉพาะในส่วนของตนตามคำพิพากษาเท่านั้น ปรับเฉพาะในส่วนของตนตามคำพิพากษาเท่านั้น

ตัวอย่าง ก, ข, ค ร่วมกันกระทำความผิดฐานฉ้อโกง และถูกฟ้องในคดีเดียวกัน เมื่อศาลจะพิพากษาให้รับจำเลยทั้ง 3 คน ก็ต้องระบุไว้ในคำพิพากษาว่าให้รับคนละเท่าใด จะพิพากษาให้ปรับรวม ๆ กันไปทั้ง 3 คนไม่ได้

การปรับเรียงตามรายตัวบุคคลนี้เป็นบทบัญญัติทั่วไปของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมาตรา 17 ให้นำไปใช้บังคับกับกฎหมายอื่นได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายอื่นบัญญัติไว้เป็นพิเศษยกเว้นหลักทั่วไป เช่น ความพระราชบัญญัติสุลฎการ พ.ศ.2469 มาตรา 27 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 11 พ.ศ.2490) บัญญัติว่า "สำหรับความผิดครั้งหนึ่ง ๆ ให้รับเป็นเงินสี่เท่าราคาของ ซึ่งรวมได้ รวมค่าอากรขาเข้าด้วยแล้ว ฯลฯ" กฎหมายนี้มุ่งหมายให้รับสำหรับความผิดครั้งหนึ่ง ๆ โดยไม่คำนึงถึงว่าจะมีผู้กระทำความผิดกี่คน ดังนั้น จำเลยทุกคนที่ร่วมกันทำผิดในคดีนั้น จะต้องร่วมกันชำระค่าปรับสี่เท่าของราคาของซึ่งรวมค่าอากรแล้ว ถือว่าพระราชบัญญัติสุลฎการได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษ จึงปรับรายตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรา 31 ไม่ได้ (ฎีกาที่ 664/2506, ฎีกาที่ 1964/2506 และฎีกาประชุมใหญ่ที่ 166/2508)

ตัวอย่าง ก, ข, ค และ ง ร่วมกันนำรถยนต์สหนิภาฯเข้ามา รถยนต์คันนั้นราคาหนึ่งแสนบาท ค่าอากรขาเข้าสองแสนบาท รวมเป็นเงินสามแสนบาท ปรับสี่เท่าจึงเป็นค่าปรับ หนึ่งล้านสองแสนบาท ซึ่ง ก, ข, ค และ ง จะต้องร่วมกันชำระค่าปรับในจำนวนเงินหนึ่งล้านสองแสนบาทนี้ ถ้าจะปรับทุกคน ๆ ละหนึ่งล้านสองแสนบาท ก็จะเกินกว่าสี่เท่าของราคาของ รวมค่าอาหารสำหรับการกระทำความผิดครั้งหนึ่ง ๆ ตามพระราชบัญญัติศุลกากร

การปรับจำเลยรวมกันเช่นนี้ มีผลว่าจำเลยทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าปรับด้วยกันจนครบ จำเลยคนใดคนหนึ่งจะแบ่งค่าปรับมาชำระตามส่วนของตนเพื่อให้ตนพ้นโทษย่อมไม่ได้ เช่น ศาลพิพากษาให้ปรับจำเลย 4 คนรวมสี่หมื่นบาท ตามพระราชบัญญัติศุลกากร จำเลยคนหนึ่งจะแบ่งชำระเพียงหนึ่งหมื่นบาทไม่ได้ แต่ถ้าชำระครบสี่หมื่นบาท โดยคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนร่วมกัน จำเลยทุกคนก็พ้นโทษ แต่จำเลยคนใดคนหนึ่งอาจจะขอชำระเฉพาะส่วนของตนได้ ถ้าได้ยื่นคำร้องขอต่อศาลให้แบ่งเฉลี่ยส่วนความรับผิดชอบของแต่ละคน และศาลอนุญาตตามคำขอนั้น

ในกรณีผู้ต้องโทษกักขังไม่ชำระค่าปรับ เมื่อถูกศาลพิพากษาให้ปรับรวมกันตามกฎหมายพิเศษนี้ จำนวนวันกักขังแทนค่าปรับของจำเลยทุกคนเมื่อรวมกันต้องไม่เกินกว่ากำหนดในมาตรา 30

ตัวอย่าง 1 ศาลพิพากษาปรับจำเลย 4 คนรวมกัน 30,000 บาท ถ้าจำเลยไม่ชำระค่าปรับจะถูกกักขังแทนค่าปรับคนละ 3 เดือน เพราะคดีนี้ศาลกักขังเกิน 1 ปีไม่ได้ จำเลย 4 คน ถูกกักขังรวมกันเป็น 1 ปีพอดี

ตัวอย่าง 2 ศาลพิพากษาปรับจำเลย 4 คนรวมกัน 70,000 บาท และกำหนดในคำพิพากษาว่าถ้าไม่ชำระค่าปรับให้กักขัง 2 ปี จำนวนวันกักขัง 2 ปีนี้ จึงต้องแบ่งให้กักขังจำเลย 4 คน ๆ ละ 6 เดือน เมื่อรวมกันแล้วครบ 2 ปี ตามคำพิพากษา (ฎีกาที่ 500/2500 และฎีกาที่ 1356 ถึง 1360/2508)

อนึ่ง การกักขังแทนค่าปรับตามกฎหมายอื่น ถ้าไม่ได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษก็ต้อง บังคับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 31 เช่น พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์ ไม่มีข้อความบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น อันจะแสดงว่าไม่ต้องการให้นำบทบัญญัติในภาคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้กับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ จึงต้องนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 31 มาใช้บังคับแก่โทษปรับตามพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์ด้วย ฉะนั้น ถึงแม้พระราชบัญญัตินี้จะบัญญัติให้ลงโทษปรับผู้ฆ่าสัตว์ โดยไม่ได้รับอนุญาตเรียงตามตัวสัตว์ที่ฆ่า เมื่อมีผู้กระทำความผิดหลายคนในความผิดอันเดียวกัน ศาลก็ต้องลงโทษปรับเรียงตามรายตัวสัตว์ที่ฆ่า โดยปรับเรียงตามรายตัวจำเลยแต่ละคนเรียงตามรายตัวสัตว์ที่ฆ่า (ฎีกาที่ 925/2517) เช่น จำเลย 2 คน ร่วมกันฆ่าสัตว์โดยไม่ได้รับอนุญาต 5 ตัว ศาลพิพากษาปรับเรียงตามรายตัวให้ปรับตัวละ 100 บาท รวม 5 ตัว เป็นเงิน 500 บาท จำเลยทั้ง 2 ต้องชำระค่าปรับเรียงตามรายตัวบุคคล ต้องชำระค่าปรับคนละ 500 บาท

การขอค่าปรับที่ชำระไปแล้วคืน เนื่องจากมีการบังคับโทษปรับโดยวิธีการกักขังแทนค่าปรับ เมื่อจำเลยไม่ชำระค่าปรับ ตามคำพิพากษา ซึ่งถือว่าเป็นการชดใช้โทษปรับอย่างหนึ่ง จึงมีปัญหาว่า ถ้าผู้ต้องโทษปรับได้ชำระค่าปรับไปแล้วทั้งหมด หรือแต่บางส่วน ต่อมาภายหลังจะขอค่าปรับที่ชำระคืนโดยยอมให้กักขังแทนค่าปรับจะได้หรือไม่ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 1375/2503 ว่า การที่ศาลพิพากษาปรับก็ย่อมหมายความว่า จำเลยผู้ต้องคำพิพากษาจะต้องนำค่าปรับมาชำระ ส่วนวิธีการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับก็ดี การกักขังแทนค่าปรับก็ดี เป็นวิธีที่จะกระทำเพื่อเป็นการชดใช้ค่าปรับเท่านั้น เมื่อจำเลยได้นำเงินค่าปรับมาชำระอันเป็นการที่ถูกต้องกับคำพิพากษาแล้ว จึงไม่มีเหตุผลที่จะคืนให้จำเลย

การชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูง

มาตรา 79 "ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ถ้าผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดนำค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นมาชำระก่อนที่ศาลเริ่มต้นสืบพยาน ให้คดีนั้นเป็นอันระงับไป"

บทบัญญัติมาตรานี้เป็นเรื่องสำหรับศาล คือคดีได้มีการฟ้องร้องต่อศาลแล้ว ถ้าเรื่องยังอยู่ในชั้นสอบสวนของเจ้าพนักงานก็ต้องบังคับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 (1) ซึ่งบัญญัติให้คดีอาญาเล็กน้อย ถ้าในคดีนั้นมีโทษปรับสถานเดียว และผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

ดังนั้น ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว หากผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดต้องการให้คดีนั้นเลิกไป หรือระงับไป ก็อาจทำได้โดยการยอมชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้น ถ้าคดียังไม่ส่งฟ้องศาล ก็ชำระต่อเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 (1) ถ้าคดีฟ้องศาลแล้วก็ชำระต่อศาล แต่ต้องชำระก่อนศาลเริ่มต้นสืบพยาน ไม่ว่าจะเป็นพยานวัตถุ หรือพยานบุคคล ก็อยู่ในความหมาย คำว่าสืบพยานทั้งสิ้น ถ้าได้แสดงพยานเหล่านี้ต่อศาล แม้แต่ส่วนหนึ่งส่วนใด เช่น ส่งพยานเอกสารได้เพียงบางฉบับ หรือสืบพยานบุคคลยังไม่จบ แม้แต่ปากเดียว แต่ได้เริ่มซักถาม และพยานได้ตอบคำถามไปบ้างแล้ว ก็ถือว่าได้มีการเริ่มต้นสืบพยาน ทำให้หมดสิทธินำเงินค่าปรับอัตราสูงมาชำระ ซึ่งจะมีผลให้คดีระงับไป

การชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูง ตามมาตรา 79 นี้ ไม่ได้ถือว่า จำเลยได้รับสารภาพว่า ได้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง และศาลก็ไม่ได้พิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด เป็นแต่เพียงสั่งจำหน่ายคดีไปเท่านั้น จึงไม่ได้ถือว่าจำเลยเคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิด